

ХУҚУҚ

МУСТАҚИЛЛИК

ДЕМАҚДИР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРОКУРАТУРАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

ПРЕЗИДЕНТЛАР УЧРАШУВИ

20 апрель куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов, Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев, Қирғизистон Республикаси Президенти Аскар Акаев ва Тожикистон Республикаси Президенти Имомали Раҳмоновнинг учрашуви бўлди.

Шу куни Дўрмон қароргоҳида Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистон ташқи ишлар вазирлари ва хавфсизлик кенгаши котибларининг учрашуви ҳам бўлиб ўтди. Унда мамлакатлараро муносабатларни янада ривожлантириш, минтақавий хавфсизликка оид ва бошқа масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашилди.

21 апрель куни Дўрмон қароргоҳида тўрт мамлакат президентларининг учрашуви давом этди. Музокараларда минтақавий ҳамкорлик ва мамла-

катлараро муносабатларга доир масалалар муҳокама қилинди.

Музокаралар натижасида иккита ҳужжат имзоланди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоевнинг қўшма Баёноти икки мамлакат ўртасидаги муносабатларга соя солиш учун сўнги пайтларда атайлаб тарқатилган айрим асоссиз мишишларга чек қўйса, тўрт мамлакат раҳбарлари имзоланган террорчилик, сиёсий ва диний экстремизм, халқаро уюшган жиноятчиликка қарши кураш ва минтақа давлатларига таҳдид соладиган бошқа хавф-хатарнинг олдини олишга қаратилган ҳамкорлик тўғрисидаги битим ҳар қандай ташқи таъсирдан ягона фронт бўлиб химояланишни кўзда тутди.

(Уза)

ТАДБИРКОРЛАР, СИЗ УЧУН

Тошкент шаҳар прокурорининг 2000 йил 17 апрелдаги фармойишига биноан кичик ва ўрта бизнес субъектлари, деҳқон, фермер ва ширкат ҳўжаликлари ҳамда товар ишлаб чиқарувчи тадбиркорларга ҳўқуқий-амалий ёрдам кўрсатиш мақсадида ҳар ойнинг биринчи шанба куни ва ойнинг охириги шанба кунлари «Тадбиркорлар куни» деб белгиланди.

«Тадбиркорлар куни»да шаҳар прокуратурасининг масъул ходимлари ва шахсан туман прокурорлари фуқароларни қизиқтирган масалалар бўйича қабул қиладилар. Қўйида фуқароларни қабул қилиш жадвали эълон қилинмоқда.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ПРОКУРАТУРАСИ ТАДБИРКОРЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ГУРУҲИНИНГ ТАРКИБИ

№	Қабул қилиш қўлағи	Ким қабул қилади	Қабул қилиш жойи	Қабул қилиш вақти
1	Обиёте: биринчи шаббаса	Шаҳар прокурорининг 1-ўринбосари М.А.Мирзаев Прокурор катта ёрдамчиси Б.Махшинов	Тошкент шаҳар прокуратураси, Тошкент ш. Чиланзор Кўчаси, 6-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
2	Обиёте: охириги шаббаса	Умумий назорат бўлими бошлиғи Рўзиёв С.Э. Прокурор катта ёрдамчиси Махшинов Б.	Тошкент шаҳар прокуратураси, Тошкент ш. Чиланзор Кўчаси, 6-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
3	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Ходжаев М.Ю.	А.И.Кромов туман прокуратураси, Тошкент ш. Б.Ноинов Кўчаси, 29 -а - ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
4	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Абдураҳмонов Б.	Бектемир туман прокуратураси, Тошкент ш. Ҳ.Бойқар Кўчаси, 117 -ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
5	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Мананов М.Б.	Миробод туман прокуратураси, Тошкент ш. Чехов Кўчаси, 36 -ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
6	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Ҳақназаров Б.Э.	Мирзо Улўбек туман прокуратураси, Тошкент ш. К.Абдуллаев Кўчаси, 32 -ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
7	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Мансүрқалиев О.	Сиратли туман прокуратураси, Тошкент ш. Сайитий-2 мейдани, 69-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
8	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Ўстапов Б.А.	Собир Раҳимов туман прокуратураси, Тошкент ш. Қорақалъин-1/1, Тараққиёт К. 3-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
9	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори	Ҳамза туман прокуратураси, Тошкент ш. Ҳамза Кўчаси, 4-проект, 6-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
10	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Аршод Ш.Т.	Чиланзор туман прокуратураси, Тошкент ш. Чиланзор Кўчаси, 3-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
11	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Фазалов О.С.	Шайхонтоҳур туман прокуратураси, Тошкент ш. Беруши Кўчаси, 3/4	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
12	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Ўроқжўраев С.Х.	Инуқобод туман прокуратураси, Тошкент ш. Нобитбек Кўчаси, 9-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар
13	Обиёте: биринчи ва охириги шаббаса	Туман прокурори Абдураҳмонов Р.	Ялқабод туман прокуратураси, Тошкент ш. Нўғул Кўчаси, 2-ўй	Соат 10.00 дан 14.00 га қадар

Ушбу сонда

ЭТИҚОДИ ДАРЗ КЕТГАН «ҚАЛЪА»

«Қалъа» ҳар қандай «изғирин»у, ачиқ «шамол»ларни ўтказиб юборадиган бўлса, унинг бағридан осойишталигу тотувлик кетиши аниқ.

«ДОМЛА» САЙДАЛИЕВ «ФАЛСАФАСИ»

— Наҳотки ҳамма раҳбарлар юлғич бўлишса?
— Нима дейсиз, укам. Менда биргина «Бўстон» ҳўжалиги раҳбарлари бўйичагина эмас, хоҳлаган кишингиз тўғрисида «маъмумот» бор.

«МУҲАББАТ ЎҒРИЛАРИ»

Бир йилитининг муҳаббатини қозонган қиз унинг қўлидан ёмонлик келишини ўйламай эрташди. «Ошиқ» ва «маъшуқа»лар Қирғулига қараб йўл соддиалар.

ФАРМОН ВА ИЖРО

РАҲБАР ТАДБИРКОР БЎЛМАСА...

КОРХОНА СИНАДИ. ХОДИМЛАР ИШСИЗ ВА МАОШСИЗ ҚОЛАДИ, —
дейди Жиззах вилояти прокурорининг биринчи ўринбосари Неъмат ИСЛОМОВ

— Неъмат ака, бозор иқтисодиётининг асосий белгиларидан бири — эркин рақобат. Бироқ кўпгина корхоналар эркин рақобатга бардош бера олмай сикмоқда. Бунинг янгида терминда банкрот бўлди деймиз. Банкротлик нима? Ана шу ҳақда тўхталсангиз.

— Банкрот италянча «banco rotto» сўзидан олинган бўлиб, «Курсининг (ўриндиқнинг) синиши» маъносини билдиради. Жаҳон тажрибасида эса бу сўз қарздорнинг ночор аҳволга тушиб сикмоқда сикниши, барбод бўлиши маъносини билдиради. Собик Иттифоқ даврида «банкрот» сўзи бизнеснинг луғатимизда йўқ эди ва бу ҳақда тушунчаларга ҳам эга эмас эдик. Чунки, собик СССРда ҳўжалик субъектлари давлат тасарруфида бўлиб, ишлаб чиқариш режали иқтисодиётга асосланган эди. Масалан, Жиззах шаҳрида собик Иттифоқ даврида қурилиб, ишга туширилган йирик энгил саноат корхоналаридан бири — Устки трикотаж фабрикасини ёки Жиззах аккумулятор заводини олайлик. Бу корхоналарнинг қаердан, қанча миқдорда хом ашё олиши, тайёрланган маҳсулотни кимларга жўнатиши қатъий режа асосида юқоридан белгилаб берилар эди.

Яъни, ишлаб чиқарувчи ҳам, харидор ҳам танлаб олиш имкониятига эга эмас эди. Бошқача айтганда, биз фақат Жиззах

устки трикотаж фабрикасининг маҳсулотини кийишга маҳкум эдик. 1994 йилнинг 5 майида «Банкротлик тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Шундай қилиб банкротлик янги ҳўқуқий институт сифатида ҳаётимиздан ўрин олди. Эркин рақобат даврида ҳўжалик субъектларининг ночор аҳволга тушиб қолиши билан боғлиқ муаммолар ечимида банкротлик ҳолатининг вужудга келишини ҳўқуқий жиҳатдан тартибга солишда қонун судвай зарур эди. 1995 йилнинг 17 июлида эса Вазирлар Маҳкамасининг алоҳида қарори билан махсус ҳукумат комиссияси тузилди. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1998 йил 18 августдаги қарорига биноан янги таҳрирда «Банкротлик тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни 1998 йилнинг 1 ноябрдан эътиборан амалга киритилди. Бундан ташқари, «Корхоналарнинг иқтисодий ночорлик белгиларини аниқлаш учун мезонлар тизими» ишлаб чиқилди.

Халқ ҳўжалигида, шу жумладан, қишлоқ ҳўжалигида ахволни яхшилаш, иқтисодий муносабатларни соғломлаштириш Президент Ислом Каримовнинг доимий эътиборида турибди. «Айланма маблағларнинг сақланиши ва ўз вақтида тўлдирилиши учун

(Давоми 2-бетда)

Суратда: Республика Ҳарбий прокуратурасининг қонуиларни мужасамлаштириш ва ҳўқуқ тартиботи бўлими бошлиғи адлия майори Собиржон Ёқубов ва бўлим прокурори катта лейтенант Сулоҳжон Чориевлар иш устида.

«ХУҚУҚ»

юридик газета

Таъсисчилар:

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси, Тошкент шаҳар ва Тошкент вилояти прокуратуралари, «Қонун ҳимоясида» журнали

Бош муҳаррир:

А.АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати:

Мэлс Наимов, Ботир Пўлатов, Бахтиёр Назаров (Бош муҳаррир ўринбосари), Дилшод Исмолов (масъул котиб), Лола Шомуродова, Зайниддин Мамадалиев

Газета Давлат матбуот қўмитасида №00150 рақам билан рўйхатга олинган. Нашр кўрсаткичи — 231, 232

Манзил: Тошкент шаҳри, академик Яхё Фуломов кўчаси, 66-уй.
Телефонлар: 77-72-25, 133-82-34

Таҳририятга келган кўлэма ва суратлар эгаларига қайтарибмайли. Муаллифларнинг фикрлари таҳририят фикридан фарқланishi мумкин. Газетада босилган факт ва далиллар учун муаллиф масъул. Нашримишдан кўчириб босилганда «Хуқуқ»дан олинганлиги кўрсатилиши шарт. Тижорат аҳамиятига молик материаллар ** белгиси остида чоп этилади.

Газета андозаси таҳририят компьютер марказида Pentium-II MMX - 333 компьютерида саҳифаланган.

Саҳифалаш ва дизайн ишларини Б.Саидов бажарган.

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни бошқарувида офсет усулида А-3 форматда чоп этилган. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Буюртма Г-232 Нухаси — 18729

Босмаҳонага топшириш вақти 20.00
Босмаҳонага топширилди 18.30

Газета ҳафтанинг чоршанба кунлари чиқади

Навбатчи **Н.МАХМУДОВ**

Сотува эркин нархда

1 2 3 4 5 6 7 8

ФАРМОН ВА ИЖРО

РАҲБАР ТАДБИРКОР БЎЛМАСА...

(Бошланғичи 1-бетда)
жавобгарликни ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги, «Қишлоқ хўжалигида ҳисоб-китоб тизимини такомиллаштиришга оид тўб чора-тадбирлар тўғрисида»-ги фармонлар, «Қишлоқ хўжалик корхоналарини санация қилиш масалалари бўйича ҳукумат комиссиясини ташкил этиш тўғрисида»-ги фармойиш, Вазирлар Маҳкамасининг «Республика халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни такомиллаштириш бўйича ҳукумат комиссиясини ташкил этиш тўғрисида»-ги фармойиш, Вазирлар Маҳкамасининг «Республика халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни ташкил этиш тўғрисида»-ги 1997 йилнинг 7 майидаги қарори фикримизнинг аққол далилидир. Энди қонунлар ишлаши, фармон ва қарорларнинг бажарилиши халқ хўжалигида тараққиётнинг таъминлишига ёрдам беради. Бу эса биринчи навбатда жойларда ишларнинг қандай олиб борилаётганига боғлиқдир.

— **Ривожланган мамлакатларда корхона ва ташкилотларнинг банкротлик ҳолати ҳуқуқий жиҳатдан қандай кечади?**

— Хорижда банкротлик бир неча юз йиллардан буён мавжуд. Банкротлик билан боғлиқ муносабатлар XVI аср ўрталаридаёқ қонун доирасида тартибга солина бошлаган. Ҳозирда эса хорижий давлатларда банкротликка боғлиқ қонунчилик ҳужжатларини амалда татбиқ этишнинг кучли механизми яратилган. АҚШда банкротлик билан шуғулланувчи илмий текшириш институти, Англияда фақат банкротлик билан боғлиқ ишларни кўрувчи махсус судлар мавжуд. Шунингдек, корхоналарнинг банкротга урғашни хорижда одатий ҳолга айланган бўлиб, унинг ҳеч бир ҳайратланарли жойи йўқ. АҚШда ҳар йили ўртача 900 миңгача банкротлик ишлари қўрилади. 1995 йил Германияда 28 миңга корхона банкрот деб эътироф этилган. Банкрот бўлган банкларнинг бир-бирига қўшилиб кетиши, автомобиль қўшиқари чөл эл «гигант»ларининг савдога қўйилиши ҳақидаги оммавий ахборот воситаларининг хабарларини таҳлил қилсақ, банкротлик бу давлатлар учун одатий ҳол эканлигини аққол тушунамаиз.

Албатта, чет элда банкротликка учрамаслигини куйидаги шартлари мавжуд. Бу — ҳар бир ҳаракат учун олдиндан пухта ўйлаб қадам ташлаш, тадбиркорлик билан боғлиқ қонунчилик ҳужжатларини билиш, яъни пухта ҳуқуқий билимга эга бўлиш, шерик танлашда адашмаслик, шартномавий муносабатларда олинган шартларни бажаришдан иборат. Шу йўлда биргина хатога йўл қўйилдими, бошга банкротлик болгаси тушиши тайин. Масалан, ДЭУавто фақат Жанубий Кореяда эмас, бутун дунёда машхур. Миңг афсуски, Жанубий-Шарқий Осиёда юз берган молиявий бўҳрон Жанубий Кореяни ҳам жиддий муаммоларга кўмиб ташлади. Бунинг асорати ДЭУавтога ҳам таъсир қилди. Энди ДЭУавто савдога қўйилди. Унинг нархи 4 миллиард АҚШ долларига баҳоланди.

Нега шундай бўлди? Бу компания кенгайтириш чоғида мавжуд даромаддан эмас, кўпроқ қарзга олинган маблағлардан фойдаланилганлиги уни ўнганмас хатога солиб қўйди. Банклар эса қарзларини талаб қилмоқда. Демак, етти ўлчаб бир кесиб иш тутилмас, дунёни забт этган гигант корхоналар — «бой»лар ҳам синиб қолар экан.

— **Жиззах вилоятида эркин рақобатга бардош бера олмаётган ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг тақдирини қандай кечмоқда?**

— Жиззах вилоятида халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантиришнинг кенг имкони ятлари мавжуд.

Аммо вилоят хўжалик суди томонидан 1995 йилдан 1999 йилнинг декабрь ойига қадар 55 та корхонанинг банкрот деб эътироф этилиши, шундан 33 тасининг тугатилиши мавжуд имкони ятлардан тўлиқ фойдаланилмаётганини кўрсатиб турибди. Айни пайтда иқтисодий ночор корхоналарнинг банкротлик масаласини кўриб чиқишда вилоят хўжалик суди, иқтисодий ночор корхоналар ишлари вилоят бошқармаси ва бу билан боғлиқ бошқа ташкилотлар фаолиятида ҳали жиддий камчиликлар бор.

— **Масалан?**

— Вилоят хўжалик судининг 1997 йил 26 февралдаги қарори билан Жиззах шаҳридаги «Надежда» кичик корхонаси банкрот деб эътироф этилди. Шундан сўнг корхона бўйича тузилган тугатиш комиссиясининг қарори билан қарздор томонидан гаровга қўйилган мулкни сотиб, банкдан олган кредитини қайтариш мақсадига корхона раҳбари Н.Сагалкованинги уйини хатлаш керак бўлди. Афсуски уй Н.Сагалкованики эмас, унинг турмуш ўртоғиники эди. Яна ачинарли томони шунда эдики, мулк уй эгасининг розилигисиз гаровга қўйилган. Натижанда гаров шартномаси ноқонуний тузилган деб топилди ва хатлов амалга оширилмади.

Уш, гаров шартномаси тузишда нима учун масала атрофлича ўрганилмади? Шунингдек, йўл қўйилган қонунбузарлик ҳолатларига аниқлик киритиш ҳамда айбдор бўлган шахсларнинг жавобгарлик масаласини ҳал этиш учун ҳужжатлар тегишли тартибда ҳужжани муҳофаза этувчи идораларга нима учун берилмади? Яна савол, нима учун якуний текширув аудиторлик хизмати жалб этилмади?

Иш нима билан тугади дейсиз? «Тадбиркорбанк» Жиззах шаҳар бўлимининг 220 миңг сўм миқдоридagi кредит пули тўлаб берилмади.

1995 йил 29 август кuni вилоят «Савдогарбанк» акционерлик тижорат банки томонидан «Атторлик» хиссадорлик жамиятини банкрот деб эътироф этиш юзасидан вилоят хўжалик судига даъво аризаси киритилган. Хўжалик суди шу кунининг ўзида иш қабул қилиб, 1995 йил 8 сентябрь кuni 290-сонли ҳал қилув қарори би-

лан хиссадорлик жамиятини банкрот деб эътироф этган.

Хиссадорлик жамиятининг мол-мулкларини тугатиш комиссияси томонидан санокдан ўтказилган. Лекин ушбу жараёнга аудиторлик хизмати жалб қилинмаган, яъни ҳужжатли тафтиш ўтказилмаган. Хиссадорлик жамияти 1995 йил 8 сентябрда банкрот деб эътироф этилган бўлса, фақат 1997 йил 10 мартда иқтисодий ночор корхоналар ишлари бошқармасининг буйруғи билан, яъни бир ярим йилдан сўнг тугатиш комиссияси тузилган.

— **Банкрот деб топилган жисмоний ва юридик шахсларнинг банклардан олган кредитларини ўз вақтида қайтармасликларининг сабаблари нимада?**

— Банклар томонидан кредитлар ажратилиши билан боғлиқ масала ҳал этилиши чоғида, кредит олаётган шахслар кимлиги, уларнинг ҳақиқатан ҳам мол-мулк бор-йўқлиги чуқур ўрганилмасдан, улар томонидан ўзлари тақдим этган мол-мулк рўйхати

жойига бориб қўрилмасдан, текширилмасдан кўр-кўрона кредитлар бериш ҳоллари ҳам мавжуд. Масалан, банкрот деб топилган Зарбдор туманидаги «Андижон» деҳқон-фермер хўжалиги Зарбдор туман «Тадбиркорбанк»дан 155 миңг сўм қарз пули олган. Гаровга қўйилган мол-мулк рўйхати маҳалла қўмитаси раиси А.Маматов ва котиби Х.Бўрибоев томонидан тасдиқланган. Банк мутасаддилари фермернинг тўлов ҳолатини яхши ўрганмай қарз бериб юборишган.

— **Хуллас?**
— Лунда қилиб айтганда, қайси бир корхонада бозор иқтисодиётининг талаб ва таклиф қонуни бузилса, банкротлик келиб чиқади. Яна, тўғриси, айрим корхоналар раҳбарлари ҳуқуқий жиҳатдан саводсиз. Кўпчилиги шарҳнома тузиш қоидаларини билмайди. Қачонки корхонаси сингандан кейин кўзлари очилади.

Сўхбатдош: **Х.ХОЛБОВ**

НАЗОРАТ

БАНКЛАР «ЁҒЛИ» ЖОЙМИ?

Кимнидир банкда ишлайди, дейишса, кўпчилик «а, қандини урсин, ёғли жойда ишларкан», деб ўша одамга ҳавас билан қараб қўйишади. Банк муассасаларининг халқ орасида бундай ном олиши ҳам бежиз эмас.

Лекин банкда ишлашнинг ўзига ҳок қийинчиликлари бор. Бу соҳада ҳаммининг ҳам иши «беш», пичоғи ёғ устида бўлавермади. Аввало, банк ходимлари ишонч деган буюқ туғиғу маъсулиятини ҳис қилиши лозим. Негаки, фуқаролар пешона тери билан топан моддий бойликларини сақлаш учун банкларга ишониб топширишади. Бу омонат дейилади. Банка топширилган омонатни қўс қорачиғидай сақлаш эса банк ходимларининг асосий вазифасидир. Омонат ҳиёнат қилиш оғир 1999 йилнинг 16 июнда иш кuni сўнггида бу ишни «тўғрилаш»нинг кингир йўллариини излашга тушиди. Излаган имкон топар, дегани тўғри-да. Улар яқинда қассага сақлаш учун пул топширган миқозлардан омонатчи А.Мухаммеджоновнинг ҳисоб рақамини олиб қарашди. Анча-мунча пул қўйилган. Ҳаливери сўрамайди деб ўйлашди, улар. Шундай қилиб, фирибгар хазиначи ва назоратчи жиноий тил бириктириб, Қ-3548-сонли чиқим қозонини қалбақлаштиради. А.Мухаммеджоновнинг жимжимдор имзосини ҳам ўхшатиб қўйишади. Шу йўл билан камомадларини ёнган банк бўлими ходимлари ёпиқлик қозон ёпиқлигича қолади, деб ўйладилар. Лекин қозоннинг қопқоғи очилмай қолмайди. Бировнинг омонатига ҳиёнат қилган хазиначиси Л.Акименко ва А.Абдуллаевалар Жиноят Кодексининг 168-моддаси 2-қисми «б» банди билан айбланиб, суд ҳукмига кўра тегишли жазосини олди.

Ҳа, айбдорлар жавобгарликка тортилди, омонатчининг пули жойига қайтарилди. Бу яхши.

Лекин масаланинг яна бир томони борки, иқтисодиётимиз ривожининг таянчларидан бири бўлган банк тизимидagi бундай салбий ҳолатларнинг учраб турганлиги банкларга бўлган халқнинг ишончини сусайтиради. Бунинг натижасида фуқаролар қўлида тулгангаран ортинча маблағнинг муомаласига қийинлашади. Бу эса иқтисодиётнинг ривожланишига салбий таъсир кўрсади.

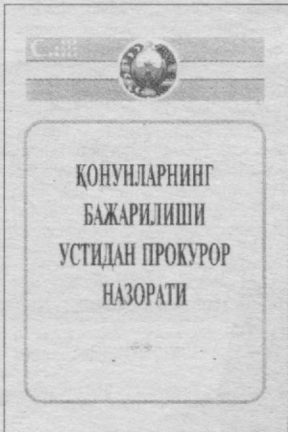
Банклар фаолиятини жонлантириш мамлакатимиз иқтисодий ҳаётининг ривожлантирувчи муҳим омилдир. Шунинг учун ҳам Президентимиз ўшабу соҳага жиддий эътибор қаратмоқда. «Банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислоҳ қилиш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида»-ги Фармоннинг эълон қилиниши бу соҳа ходимлари олдида барча камчиликларини баргараф этиб, халқ ишончини тўлиқ оқлайдиган даражадаги банк тизимини жорий этишни биринчи галдаги вазифа қилиб қўйди.

Эшмат УСМОНОВ,
Чилонзор туман прокуратури ўринбосари

ПРОКУРОР КУТУБХОНАСИГА

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ҚЎЛЛАНМА

«Ўқитувчи» нашриётида яна бир муҳим қўлланма - «Қонунларнинг бажарилиши устидан прокурор назорати» тўплами чоп этилди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 118-моддасида: «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонунларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширади», дейилган. Шунга мувофиқ прокурорлар ҳар қандай давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслар томонидан қонунлар қай даражада бажарилаётганлигини назорат қиладилар.

Албатта, қонунларнинг ижросини текшириш учун прокурорлар ўша қонунларни чуқур ўқиб-ўрганишдан ташқари текшириш усуллари ва назорат предмети яхши билишлари лозим. Ҳар бир текширишга тайёргарлик кўриши, қонунларни ўрганиш текширишларнинг сифатли ва самарали ўтказилишининг асосидир.

Республика прокуратураси Қонунчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш Маркази илмий ходимлари томонидан тайёрланган ушбу тўпلامда айрим қонунларнинг бажарилиши устидан прокурор назоратини амалга ошириш тўғрисида фикр юритилади. Прокурорлар қўлланмага асосланган ҳолда текшириш ўтказиб, амалиётда қонунларнинг бажарилишини таъминлаш мақсадида айрим йўналишларни кенгайтиришлари ҳам мумкин.

Ушбу қўлланма прокуратура идоралари, назорат органлари ходимлари, шунингдек олий ва ўрта махсус ўқув муассасаларининг талабалари ва ўқитувчиларига мўлжалланган. Республика прокуратураси умумий назорат бошқармаси, судларда фуқаролик ишларини кўришда прокурор ваколатини таъминлаш бўлими, Давлат божхона ва солиқ кўмиталари идораларида тергов ва суриштирувни назорат қилиш бўлими томонидан маъқулланган.

Сурхон тоғларида

А.ЗАРИПОВ олган сурат

СИРАРЭ ВИЛОЯТ ПРОКУРАТУРАСИДА

МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Анаънага кўра ҳар ойда ўтказиладиган конференциянинг бу гаги мавзуси «Ўзгалар мулкни ўғрилик, талончилик ва боқинчилик йўли билан талон-тарож қилиш жиноятлариға қарши курашни кучайтириш» мавзусига бағишланди.

Конференцияни вилоят прокурори ўринбосари Эркин Йўлдошев бошқарди.

Вилоят прокуратурасининг ИИБ да тергов ва суриштирувни назорат қилиш бўлими бошлиғи Адилбек Молдабеков журналистларни ўзгалар мулкни ўғрилаш, талончилик ва боқинчилик йўли билан талон-тарож қилиш жиноятлариға қарши курашни кучайтириш борасида 1999 йилда амалга оширилган ишлар билан таништирди.

Шунингдек, кейинги беш йил мобайнида жиноятчиликнинг бу йўналишида кескин ўсиш ва камайиш йўли-

гини таъкидлаб ўтди.

Таҳлиллар шунки кўрсатмоқдаки, ўғрилик жинояти умумий жиноятчиликнинг 25 фоизини ташкил этади. 1999 йилда 1995 йилга нисбатан ўғрилик жинояти камайган. 1999 йилда содир этилган жиноятлар тўлиқ фош этилган. 1995 йилда 40 та талончилик содир этилгани ҳолда бу кўрсаткич 1999 йилда бир мунча камайган.

Вилоят ИИБ жиноят қидирув бўлимининг мулкий жиноятчиликка қарши кураш бўлими бошлиғи Раҳимжон Абдураимов мазкур бўлим томонидан жиноятчиликка қарши кураш, унинг олдини олиш юзасидан амалга оширилган ишлар хусусида ахборот берди.

Шундан сўнг журналистларнинг саволлариға жавоблар берилди.

Д.ЭСОНОВА

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЭЪТИҚОДИ ДАРЗ КЕТГАН «ҚАЛЪА»

ХИКОЯТ:

Араб ҳақимларидан бир зот ўғлиға шундай деди:

— *Болажоним, қиёмат кунинда сендан нималарға эришинг, кимға мансубсан, кимнинг ўғлисан, деб сўрайдилар. Ва насиҳатини давом эттириб:*

— *Қаъбанинڭ ҳижоби (ёпиқчилиги)ни халқ ўпаганин кўргансан. Одамлар унга меҳр ва ҳурмат кўрсатадилар. Унинг машҳур бўлиши шакдан тиклигани учун эмас, у ёпиқчиқ Қаъба устиға ташланган. Шу сабабли у ҳам Қаъба каби азиз ва шарафли бўлади. — деди. Бу насиҳат отанинڭ болага қандай ўғит бериши кераклигини кўрсатади.*

ИЗОҲ:

Инсоннинг қадрини ўзи қилган яхши ишларидан келиб чиқади. Агар ишлари, амаллари, хатти-ҳаракати яхши бўлса, ўзи ҳам яхши бўлади. Қадрини ҳам шунга яраша бўлади. Отаси яхши бўлса ҳам ўзи ёмон (бўлган) одамнинг ҳеч қадрини бўлмайдми. Дустлари яхши одамға яхшилик ёр бўлади. Чунки яхшилар билан дўстлик, қадрдонлик инсонни яхши йўлга бошлайди.

Бу ҳикоят қуйидаги мақолани ўқиб, хулоса чиқаришға айни муддао бўлса ажаб эмас.

Ота номи қанчалар улуг эканлигини ҳар биримиз яхши биламиз. Айниқса, бизнинг Шарқда ул зотнинг ўрни бўлакча, хурмати бўлакча. Дунёнинг ҳеч бир бурчида оталар ҳақидаги қиммат ва пурмаёно сўзлар шарқликлар бисотидагичалик бой бўлмаसा керак.

Шарқ халқларидан бирида ота қалъаға киёс қилинади. Бу ўхшатиш замирида олам-олам маъно муҳасам. Мен бу ўхшатишдан ўзим англаб етганларим шу бўлдики, қалъа — асосан ҳимоя воситаси ҳисобланади. Шу муҳофазаси воситасиға менгизалаётган ота ҳам демак, фарзандларини, жуфти ҳалолини, қисқаси бутун оиласини ҳар қандай ташқи хавфдан ҳимоя этиши зарур. «Қалъа» емирилган, ҳар қандай «изғирин»у, аччиқ «шамол»ларни ўтказиб юборадиган бўлса, унинг бағридан осийшталлиғи тотувлик кетиши аниқ.

Ҳикматилло Шарипов (барча исм-фамилиялар ўзгартирилган)нинг ёши 52 да. Айни вақтда суд томонидан белгиланган жазо муддатини ўтамоқда. Оиласи эса «қалъа»сиз қолди: Икки қизни боқиб, униб-ўстириш муштипар аёлиға қолди. Эндиғина эл қаториға қўшилама деб турган ўғиллари эса...

1999 йилнинг 16 ноябрь кунини Тошкент вилоятининг Янгиобод туманида қуролланган бир гуруҳ ақидопарастлар томонидан террористик ҳаракатлар содир этилади. Бу ҳолни бартараф этиш учун худлик билан тегишли чора-тадбирлар кўрилади. Икки ўртада юз берган отишма натижасида жиноятчиларнинг барчаси отиб ўлдирилади. Ўлганлар орасида Навоий вилоятининг Кармана шаҳрида яшовчи Ҳикматилло Шариповнинг ўғиллари — А.Шарипов ва С.Шариповлар ҳам бор эди...

Ушбу воқеадан сўнг Ҳ.Шариповнинг уйида тинтув ўтказилади. Бунда Ҳ.Шариповнинг Ваҳҳобийлик оқимиға мансублиғи, алоҳида рўйхатда туриши ҳам инobatға олинади. Туман прокурорининг рухса-

ти асосида ҳолислар иштирокида ИИБ ходимлари томонидан ўтказилган тинтув даврида гумонланувчининг уйдан диний ваъз, насиҳатлар ёзилган аудиокассеталар, диний китоб ва варақалар, «Макаров-9 м» тўппончасининг 4 дона жанговар ўқлари топилди. Ушбу ҳолат юзасидан туман ИИБ терговчисини томонидан Ўзбекистон Республикаси ЖК 248-моддасининг 1-қисми билан Ҳ.Шариповға нисбатан жиноят иши кўзғатилади.

Судға оид баллистика экспертизасининг хулосасиға кўра, Ҳ.Шариповнинг уйдан топилган «Макаров-9 м» тўппончасиға тегишли бўлган ўқлар жанговар бўлиб, отишға яроқли эканлиғи қайд этилган.

Судға оид адабиётшунослик экспертизасининг Вазирлар Маҳкамаси ҳузуринида Диний кўмитадан олган хулосасиға асосан берган жавобиде айтилишича, айбланувчининг уйдан топилган «Ал-Ваъий»-деб номланувчи журналда ҳукуматимиз томонидан олиб борилаётган ишларға зид гоёллар, халифалик давлатини тиклашға қаратилган чақириқлар бўлган. Мазкур журнал республикамизнинг ҳукумат ташкилотлари рухсатисиз нашр қилинган ва тарқатилган экан.

Дастлабки тергов даврида аниқланишича, Ҳ.Шарипов 1997-1999 йиллар давомида ўз уйида ўғиллари А.Шарипов ва С.Шарипов ҳамда Т.Давлатов, М.Қозоқов деган фуқаролар ва тергов даврида аниқлашнинг имкони бўлмаган андижонлик бир қанча шахсларни йиғиб, диний экстремизм, сепаратизм ва ақидалар парастлик мулоқотларини ташкиллаштириб турган. Қирғин солишиға ёки фуқароларни зўрлик билан кўчириб юборишға даъват этувчи, ҳокимиятни босиб олишға ундовчи материалларни тарқатиш учун уларға зарур шарт-шароитлар яратиб берган.

Ҳ.Шарипов тергов даврида берган кўрсатмаларида ишда кўрсатилган ашёвий далиллар — тўрт дона тўппонча ўқи ва «Ал-Ваъий» журнали ҳақиқатан ҳам тинтув даврида

унинг уйдан топилганлиғиға иқрор бўлган. Оиласиға ҳеч қанақа бегона эркак кирмаганлиғини, тўппонча ўқлари топилган уйға ҳам ҳеч қим кирмаганлиғини ва унинг эшиғи анчадан буён миҳлаб ташланганлиғини таъкидлаган. Ўғилларининг эса уйдан чиқиб кетганиға бир йилдан ошганлиғини, қаерда эканлиғини билмаслиғини айтиб кўрғазма берган...

Шу ўринда кишини уйға толдирувчи саволлар туғилади. Ҳар бир ота-она мудом фарзанд уй-хаёли билан яшайди. Фарзанди уйға ҳаял-лаб келса ёки бирон оқибат сафарға кетса, токи кўзининг жуғ қораси ўз оёғи билан кириб келмағунча кўнгли таскин топмайди. Энди, Ҳ.Шариповнинг сўзлариға эътибор беринг. Ўғиллари уйдан чиқиб кетганиға бир йил бўлибдию, уларнинг шу пайтғача қаёққа кетганлиғи, нима ишлар билан машғуллиғи, нима учун уйға қайтиб келмаётганлиғи билан қизиқ-масас? Наҳотки, шунчалар кўнгли кенг унинг?..

Ҳ.Шарипов ўғиллари қаёқда юрганлиғини билмаслиғини айтиб кўрсатма берса-да, бизнингча маълум маънода уларнинг нима мақсадда уйдан чиқиб кетганлиғидан хоҳабар бўлган. Уларни дин никоҳи остида нотўғри йўлга кириб кетганлиғидан, Ислоом никоҳи остида халққа, давлатға қарши курашға чоғланганлиғини билса-да, фарзандларини бу йўлдан қайтармаган. Оқибатда...

Биз юқорида отанинڭ оилада тутган ўрни ҳақида, уни қалъаға ўхшатилиши ҳақида гапирдик. Келин, мақоламизға яхши ниятлар билан нукта қўйايлик: Оиламиз қалъалари — оталарини ҳақиқатан фарзандлар қалбини яхшилик, эзгулик уруғлари билан тўлдириш. Она-Ватанға, оёқ қўйиб турган тупроғиға, элу юртиға нисбатан кечисиз меҳру муҳаббат руҳида вояға етказсинлар. Ўз халқига қарши борган нобакорлардан эса Аллоҳнинг ўзи асрасин!

Маҳмаюнус УМАРОВ,
Кармана туман прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси

Тахририятимизга ҳар кун ийқувчиларимиздан турли мавзуда йнлаб мактувлар келмоқда. Хатларнинг аксариятида фуқаролар ўзларини қизиқтирган саволлар билан муурожаат қиломоқдалар. Бу эса уларнинг қонуний ҳуқуқлари ва бурчларини билиб олишга иштишлари кучайиб бораётганлигидан далолат беради. Бундай ижобий жараёни ҳисобга олиб, газетамизда муттазам равишда «Хуқуқий маслаҳатхона» саҳифасини ташкил этмоқдамиз. Хуқуқ ва бурчларинизга оид саволлариниз бўлса, тахририятимизга муурожаат қилинг. Биз сизларнинг саволларинизга қонун ҳужжатлари асосида мукамалроқ жавоб беришга ҳаракат қиламиз.

Алимент бедиланганда иш ҳақидан ташқари даромадлар ҳам ҳисобга олинадими?
 Ҳеч қаерда ишламаса ҳам алимент тўланадими?
 Р.Ибрагимов, Қашқадарё вилояти

Иш ҳақи ва бошқа даромадлар ҳам алимент таркибига киради. Алиментнинг миқдори тарафларнинг моддий ёки оилавий аҳволини ва бошқа ҳолатларни эътиборга олган ҳолда суд томонидан кўпайтирилиши ёки камайрилиши мумкин.
 Ҳар бир бола учун ундириладиган алимент миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг учдан бир қисмидан кам бўлмаслиги керак.
 Алимент тўлаши шарт бўлган шахсининг иш ҳақи ва бошқа даромади доимо бир хилда бўлмай ўзгариб турса ёки даромаддан алимент ундириш имконияти бўлмаса, ёхуд у шахс расман белгиланган иш ҳақи ёки даромадга эга бўлмаса болаларнинг таъминоти учун тўланадиган лозим бўлган алимент миқдори ҳар ойда пул билан тўланадиган қатъий сўммага белгиланади.
 Алимент Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ва унинг ташқарисида пул ёки натура тарзида олинган барча турдаги даромаддан ушлаб қолинади.

Мен анчадан бери касалхонада даволанаётман. Бу ерда яна қанча даволанишим ноаниқ. Лекин айни пайтда пул керак бўлиб турибди. Иш жойимдан эса ойлик маошимни ўзим бориб ололмайман. Шунини мен қандай қилиб олишим мумкин?
 Н.Қиличев, Тошкент шаҳри

Маълум сабабларга кўра ололмаётган иш ҳақини ишончли вакил орқали олиш мумкин. Бунинг учун сиз даволанаётган муассаса(касалхона) маъмуриятига иш жойингиздан ойлик маошингизни олиш учун сиз танлаган шахсга ваколат берилганлигини кўрсатувчи ишончномани тасдиқлаб бериш тўғрисидаги илтимос билан муурожаат этиш лозим.
 Ишончномада берилган кун кўрсатилиши керак. Акс ҳолда у ҳақиқий ҳисобланмайди. Шунингдек унда иш ҳақини олиш мuddати кўрсатилиши мумкин. Агар ишончноманинг амал қилиш мuddати кўрсатилмаган бўлса, у берилган кундан бошлаб бир йил давомида ўз кучини сақлайди.

Биз ота-онасиз қолган бир болани ўз тарбиямизга олган эдик. Лекин васийлик ва ҳомийлик органининг вакиллари уйга тез-тез келиб кетиб турадиган бўлиб қолишди. Нима, уларнинг бошқа қиладиган ишлари йўқми? Ёки бу бизга нисбатан бўлган ишончсизликми?
 Т.Жўраева, Тошкент вилояти

Васийлик ва ҳомийлик органи томонидан қилинаётган ҳаракат - бу Сизга нисбатан ишончсизлик белгиси ёки бошқа хил нарса эмас. Улар фақат ўзларига юклатилган вазифаларини бажаряптилар, ҳоло. Ушбу вазифага кўра, улар оилага тарбияга берилган боланинг ёки болаларининг яшаш шарт-шароитлари ва уларнинг қандай тарбияланаётганликларини кузатиб боришга ҳақлидирлар. Агар бу орган вакили ўзга мақсадларда келаётган бўлса, унда бу ҳақда васийлик ва ҳомийлик органини хабардор этиш лозим.

Адвокатнинг содир этган ноқўйя хатти-ҳаракатлари учун бирон - бир чора кўриладими?
 Ш.Орипова, Сурхондарё вилояти

Ҳа, албатта. Адвокат амалдаги қонун нормаларини, шунингдек адвокатлик фаолиятини тартибга солувчи қонун ҳужжатларини бузса, жиноий жавобгарликка тортишгача бўлган жазо чоралари қўлланилади. Жазо чорасини белгилашда содир этилган ҳар бир хатти-ҳаракатнинг характеридан келиб чиқилади.
 Адвокатлик касб одоби, шаъни ва шу каби бошқа қилмиш учун адвокатга оғоҳлантириш берилиши, адвокатлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг амал қилиш мuddатини олти ойгача тўхтатиб қўйилиши, шунингдек мазкур лицензия бекор қилиниши ҳам мумкин.

Фуқаролиги йўқ шахс дегани - фуқаролиги ҳеч бир давлатда қайд этилмаган шахсдир. Демак, у хоҳлаган жойига бориб, хоҳлаган ишини қилиб юриши ва эркин ҳаракатланиб юриши,
 Ийқ, бундай десак хато бўлади. Фуқаролиги йўқ шахс фуқаролик ноҳатдан у ёки бу давлатга тегишли бўлмаса-да, лекин у айни пайтда қайси давлатда турган бўлса ўша давлатнинг қонунларига амал қилишга ва уни ҳурмат қилишга мажбур. Гарчи у шу давлатнинг фуқаролари билан
 қонунларни бажариши ҳам иштиёрий бўладими?
 Н.Зарипова, Навоий вилояти

Биз оилада тўрт кишимиз. Икки хонали уйда турамыз. Уйимизга пенсионер онамни ҳам олиб келмоқчи эдик. Лекин айрим мутасадди ташкилот ходимлари онамни уйимизга доимий яшаш учун олиб киришга ҳақли эмасизлар, деб айтишди. Сабаби, биз яшаб турган уйга қўшимча одамни олиб кириш яшаш майдони
 нормасига тўғри келмас эмиш. Онам эса ёши бир жойга бориб қолганликлари учун доимий парвариш қилишга муҳтож. Мен бу ҳолатда нима қилишим мумкин?
 А.Мамажонова, Фарғона вилояти.

Ҳақиқатдан ҳам тураржойга бошқа шахсларни кўчириб кириштишда ҳар бир киши учун белгиланган уй-жой майдонининг ижтимоий нормаси талабларига риоя этиш лозимлигини унутмаслик керак.
 Лекин, бу талаб воёга етмаган болаларга ва
 меҳнатга қобилиятсиз ота-оналарга нисбатан татбиқ этилмайди. Мазкур ҳолатда сизга рад ҳужжатини берган ходим ишлаётган идоранинг юқори турувчи бўғинининг мансабдор шахсига ёки тегишли туман (шаҳар) судига муурожаат этиш лозим.

Ногирон болалари бўлган оилаларга иш ҳақига солинадиган солиқ юзасидан қандай имтиёзлар бор?
 Бу имтиёзлар асосий ойлик иш ҳақи учунми
 ёки қўшимча муқофот пулларига ҳам тегишлими?
 И.Шарипова, Тошкент шаҳри

Муқофот пуллари ҳам солиқ солинадиган даромад сўммасига киради. Болалигидан ногирон боласи бўлган ва доимий парвариш қилишни талаб қиладиган фарзанди билан бирга яшаб, уни тарбиялаётган ота-она бири ойлик иш ҳақининг тўрт баравари миқдорида ҳар бир тўлиқ ой учун солиқ тўлашдан озод қилинади.

Солиқ хизмати органлари фирманинг раҳбари солиқ органи ходимларини хизмат молиявий операцияларини суд қарори бўлмасдан туриб тўхтатиб қўйишга ҳақлими? Фирма
 биносига киритмаслиги мумкинми?
 Л.Мирзаев, Наманган вилояти

Тегишли ҳужжатлар асосида солиқ хизмати органи томонидан текшириш ўтказиш учун келган солиқ хизмати органи вакилларини хизмат биносига қўйишлари шарт.
 Ишнинг ёки даромад олиш учун фойдаланиладиган, солиқча тортиш объектини сақлаш билан боғлиқ бинолар ва жойларга киришни рад этса, солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш билан боғлиқ молиявий ҳисоботлар, декларациялар ва бошқа ҳужжатларни тақдим этмаслик (ёки тақдим этиш рад этилса) қонунга мувофиқ бундай юридик ёки жисмоний шахсларнинг банкдаги ҳисоб-китоб ва бошқа молиявий операцияларини тўхтатиб қўйишга асос бўлиши мумкин.

Мен солиқ турмуши ўртоғимдан иккита болам учун алимент оламан. Лекин бир ўғлимнинг иш ҳақим айрим ҳолларда болаларимни тўлиқ таъминлаш учун етарли бўлмайпти. Шундай
 пайтларда солиқ турмуши ўртоғимдан қўшимча пул талаб қилишга ҳақлиманми?
 Ш. Исмолова, Қарши шаҳри

Боллага таъминот беришда ота-онанинг мажбурияти тенгдир.
 Боланинг оғир шикастланиши, касал бўлиши ва бошқа қўшимча ҳаракатларни талаб қиладиган ҳолларда ота (она) тенг иштирок этиши шарт.
 Агар ота (она) қилиниши лозим бўлган қўшимча ҳаракатда иштирок этишдан бош тортса, унда қилинган ёки қилинадиган бундай ҳаракатни ундириш тўғрисида судга муурожаат этиш лозим.

Яқинда бир қизик иш содир бўлди. Катта амакчи 10 апрель кунини эрталаб ишга чиқиб кетганича қайтиб келмади. Бормаган жойимиз қолмади. Унинг қаердалигини ҳеч ким билмайди. Ишончсиздагилар 10 апрель кунини ҳақиқатдан ҳам ишга чиққанлигини, лекин тушлик пайтда чиқиб кетганича қайтиб келмаганини айтишди.
 Туман милициясига хабар қилдик. Орадан уч кун ўтган, амакчининг ўзи кириб келди. Унинг айтишича, ўша кунини у қўшини туманга шахсий
 ишлари билан борган экан. У ердан бир дўқондан чиқиб келаётганда милиция ходимлари келиб унга улар билан бирга юришини айтганлар. Хуллас, уни милиция бўлимида уч кун ушлаб туришган. Маълум бўлишича, у қандайдир бир жиноятни содир этишда гумон қилинган экан.
 Милиция ходимларининг ҳаракатлари қонунийми?
 Зариф Н. Наманган вилояти

Милиция ёки бошқа суриштирув органининг ходими шахсни у ёки бу жиноятни содир этишда гумон қилиши учун етарли асослари бўлса, гумон қилинган шахсни милиция бўлимига олиб келишга ҳақли. Ушлаган шахсга у қандай жиноятда гумон қилинаётганлигини билдиришлари шарт. Бунда шахс ушлаб келтирилган вақтдан
 бошлаб йигирма тўрт соат ичида ушлаб туришнинг асосли эканлиги текширилиши, унинг шахси аниқланиши ва бошқа зарур процессуал ҳаракатлар амалга оширилиши лозим. Агар гумон қилинаётган шахсининг ишга алоқадор эмаслиги аниқланса, у дарҳол қўйиб юборилиши керак.

Никоҳга кирувчилар тиббий кўрикдан ўтганларидан кейин, никоҳга кирувчилардан бири иккинчисининг кўрик натижаларини сўрашга ҳақлими?
 А.Номозов, Тошкент шаҳри

Никоҳга кирувчиларни тиббий кўрикдан ўтказган врач кўрик натижаларини никоҳга кирувчиларнинг розилигисиз ҳеч кимга ошкор этмаслиги лозим. Чунки бу врач томонидан сир сақланиши шарт бўлган маълумотлар ҳисобланади. Бинобарин, никоҳга кирувчилар ҳам бири иккинчисининг кўрик натижаларини унинг розилик берганидан кейингина билиши мумкин.

ЮРАК ТИЛГА КИРДИ

ДАРАХТГА

Хумрайган осмонга қўшилиб олиб,
Дардингни сир тутиб бунчалар жимсан?
Кўнглингда борини бўлмайдил билиб,
Бекмисан, қулмисан, оҳ ўзи кимсан?

Кимсанки, шохингда қўшлар вижирлаб,
Бир ажиб туйғулар солади дилга.
Еллар барглариинга қўя-қўя лаб,
Тегрангни айланиб чиқади ўулга.

Кимсанки, қўшига ҳам бермайин сир,
Нурларини ютиб соя соласан.
Кимсанки, минг дардани кечириб бир-бир,
Яна сукутинга собит қоласан?

Мана япроқларинг тушди тупроққа,
Сен ҳамон жимаурсан, сен ҳамон карахт.
Бевафо барглари қориб тупроққа,
Ахир севаман деб айлансанчи, дарахт!!!
Хосият БОБОМУРОВОДА

ОРЗУЛАР САРБОНИ

Умр нима, нимадир ҳаётми?
Қайга бошлар, умид деган чўғ.
Шунча яшаб қўйдим-у, хайҳот,
Бу саволга жавобларим йўқ.

Етай дейман орзуга бироқ
Қанча етсам, у шунча йироқ.

Қулоқ солманг, қалбим кўрига
У ҳеч кимга эҳтимас уздор.
Орзу яшар юрак тўрида
Айтмагайман, сизга ҳам зинҳор.

Етай дейман, орзуга бироқ
Қанча етсам, у шунча йироқ.

Неларгадир эришиб гоҳо
Кўнглинг тўлиб турса дунёдан.
Ўзим етдим, дейсан-у, аммо
Толганларинг бўлар Хулодан.

Етай дейман, орзуга бироқ
Қанча етсам, у шунча йироқ.

Йулга бошлар мангу манзиллар
Тинчм қилмас умр қарвони.
Мени қувиб яшар фасллар
Орзуларинг менман - сарбони.

Етай дейман орзуга бироқ
Қанча етсам, у шунча йироқ.

Ғулом ШУКУРОВ

АНА, ХОЛОС

ОЛТИ ЁШЛИ ЧАҚИРИЛУВЧИ

Илк бор Николай Лунин номига ёзилган Санкт-Петербург шаҳар ҳарбий бўлиминдан чақирув қоғози бундан бир неча ой бурун келган эди. Бундай чақирув қоғозларидан бир нечаси келди. Ниҳоят, ҳарбий хизматдан бўйин товлончига прокуратурадан ҳам чақирув қоғози юборилди.

Очиги, Коля хизматдан бўйин товлётгани йўқ. Аксинча, у жон-жон деб хизмат қилишга тайёр. Ҳатто «военкомат» сўзини ўрганиб, солдатлар хизмат даврида нималар қилишига билиб олди. Бироқ хизматга унинг ойиси рўхсат бермапти. Сабаби, Коля бор-йўғи 6 ёшга тўлган, холос.

Колянинг ойиси биринчи чақирув қоғози келган кунидек ҳарбий бўлимига кўнгирик қилиб, хатога йўл қўйишганини тушунтирган эди. «Текшириб кўрамыз» дея ваъда беришган эди унинг кўнгириғига жавобан. Аммо барибир чақирув билан боғлиқ масала эндиликда прокуратурага келиб тушган. Улар ҳам «текширишмоқда».

БУ ҚИЗИҚ

МУЗ УСТИДА... МАРСДАГИ ҲАЁТ

Американинг Питесбург шаҳрида яшовчи муҳандислар тўрт ғилдиракли «Номад» деб номланган роботни яратишди. Бу механизмнинг асосий вазифаси Антарктидада метеоритларни қидириб топишдир. Сир эмаски, улкан муз кенгликларидан иборат қитъа худудида оддий тош топишининг ўзи амри маҳол. Топилгани ҳам осмондан тушган бўлиши табиий.

«Номад» метеорит қидиришни одам иштирокисиз, мустакил бажариш имкониятига эга. Маълум қилишларича, робот ўзининг илк метеоритини топишга муваффақ бўлган.

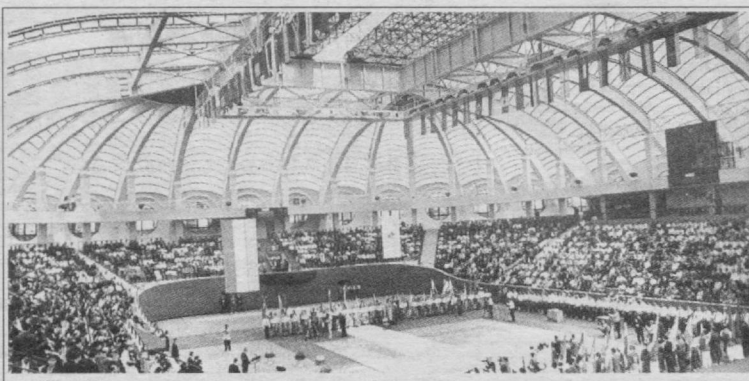
Шу нарсани айтиш жоизки, айни вақтда Антарктидада самовий jismlарни топиш бўйича ҳақиқий «ов» авжига чиққан. Яқинда эса музликлар узра ердан ўзга ҳаёт нишонларини қидириш билан шуғулланган экспедиция ўз ишини якунлади. Олимларнинг айтишича, изланшлар ижобий самара берган. Тадқиқотчилар турли хил ўлчамдаги 19 та метеоритни топишга муваффақ бўлганлар. Текширишлар давомида улардан Марс сайёрасига мансуб микро «из»лари топилган.

Агарда кейинги тадқиқотлар ҳам метеоритлар хусусидаги бирламчи хулосаларни тасдиқласа, демак, қуёш тизимидаги ўзга сайёраларда ҳам қачондир ҳаёт бўлган,

балким ҳозирда ҳам мавжуд деган тахминнинг асосли эканлигини кўрсатади. Бу бунга натижалар балким ерддаги ҳаёт самодан тушган шундай метеоритлар ерддамида бошланган бўлиши мумкин, деган тахминни ҳам тасдиқлаши мумкин.

Атлантада ўтказилган Америка астрономлари жамиятининг форумида АҚШ ва европалик астроном биологлар гуруҳи юқоридаги тахминларга асос бўлувчи далилларни келтиришган. Олимларнинг таъкидлашича, улар Марсдан бизнинг сайёрамизга бўлган оғир йўлни «босиб ўтиш»га муваффақ бўлган икки турдаги микробни аниқлашга эришганлар.

АҚШлик астроном Жэй Мелашининг таъкидлашича, қачонлардир «кизил» сайёранинг комета ва астероидлар билан тўқнашуви оқибатида камиди 5 млрд га яқин Марс тошлари Ерга қараб сайёҳатга чиққан ва уларнинг тахминан 1 фоизи сайёрамизга келиб тушган. Бу микдорнинг ўзи ҳам Ерда ҳаёт нишонларини «куртак»лашига етарли бўлган. Ана шундай тошлардан бири «Эллен хиллд 84001» (унинг «ёши» 4,5 млрд. да) 1984 йил Антарктидада топилган эди. Орадан 12 йил ўтиб, НАСА мутахассислари ундан Марсга тегишли микроорганизмлар изи борлигини баён қилган.

Юнусобод теннис мажмуида яна спорт байрами

БИР ЧИМДИМ ҚУЛГУ

Телефонда гаплашишни яхши кўрадиган хотинга эри:
— Жонгинам, ҳайронман, сен атиги 30 минут гаплашдингми?
— Мен номерни нотўғри терибман.

— Сен нима учун мени доим кераксиз нарсалар олсан, деб айблаганинг айблаган? Мен ҳар доим пулни тежашга ҳаракат қиламан.
— Ўт ўчирадиган-чи? Сен уни олганингда уч йил бўлди, лекин ундан ханузгача бирон марта фойдаланганимиз йўқ.

Иккита йигит тиббиёт ҳақида гаплашиб ўтиришибди:
— Шахсан мен умуман врачга бормайман, — дейди улардан биттаси, — яхши ҳазм қилиш учун пиво ичаман, атеросклерозда оқ вино, паст давленида қизил вино, депрессияда — коньяк, бош оғрида — арок.
— Сув ҳам ичасанми?
— Топиб сўрадингми! Бундай касаллик билан ҳали оғримаганман.

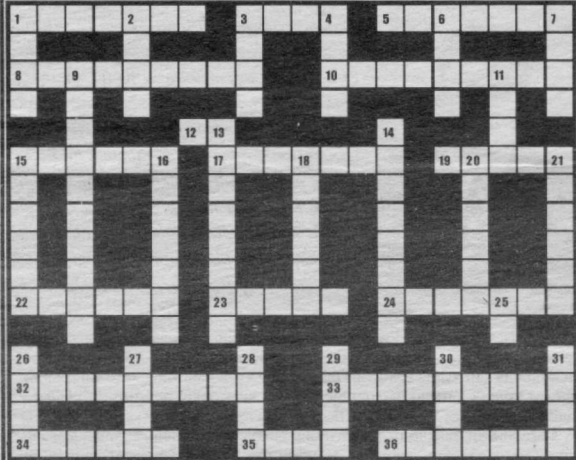
Иккита собиқ цирк артистлари:
— Эслайсанми, ўз хотинимни белидан кесадиغان номеримни? Уни дунёнинг юздан ортик давлатида кўрсатганман.
— Ҳозир собиқ хотининг қаерда яшаяпти?
— Танями? Гагада ва Брюсселда.

Шоввоз акахонлар «Мерседес 600»да кетаётганларида бирдан қандайдир машина орқа томондан келиб урилади. Бундан жаҳли чиққан йигитлар келиб урилган машинанинг олдида бир эркакни тушириб олиб дўппослаб бошладилар. У одам эса:
— Бу «Тойота»-ку!
Йигитлар бунга эътибор қилмай уришни давом эттирадилар.
— Э-э, ахир бу «Тойота»!
Шоввозлар эса энди телишга ўтадилар.
— Сизларга бу «Тойота» деялман!
— Нима бўпти «Тойота» бўлса? — дейди улардан биттаси.
— Шофёр ўнг томонда-ку!

ДОНОЛАР ТУҲФАСИ

*Ҳаёт бамисоли кўзгу —
ҳар бир инсон унда ўз
аксини кўради. Агар
хўмрайиб боқсанг, ҳаёт
ҳам сенга зарда билан
қарайди. Унга доим табас-
сум билан боқ. Ана шунда
ҳаёт сенга дўстона
қўл чўзади.*

КРОССВОРД

Энига:

1. Хуқуқ-тартибот идораси. 3. Осиёдаги давлат. 5. Қишлоқ хўжалиги техникаси. 8. Россиялик машҳур теннисчи аёл. 10. Инсоннинг руҳий ва ақлий олами мажмуи. 12. Сўз туркуми. 15. Ошхона буюми. 17. 1995 йилда Олимпиада ўйинлари ўтказилган шаҳар. 19. Сабр, бардош. 22. Илмий даража. 23. Сақичлари билан машҳур немис фирмаси. 24. Рўҳнинг танадан-танага кўчиб юришига ишониш. 32. Осиёдаги мамлакат. 33. Океан. 34. Машҳур қизиқчилардан бири. 35. Бажариш, амалга ошириш. 36. Дўст, ўртоқ.

Бўйига:

1. Спорт тури. 2. Гиёванд модда. 3. Халқнинг миллат бўлиб шаклланишидан олдинги босқичи. 4. Мақтуб. 6. Осиёдаги миллат. 7. Ҳарбий бўлинма. 9. Мамлакатимизда чоп этиладиган газета. 11. Маълум бир шахсга тегишли ёзув. 13. Идора, муассаса. 14. Билим ва маданиятнинг қўшма мазмунини аниқлашчи сўз. 15. Спортдаги йирик натижа. 16. Республикадаги дарё. 18. Ўзбек халқ оғзаки ижоди қаҳрамонларидан бири. 20. Мўйқалам соҳиби. 21. Имзосиз, иғво хат. 25. Тўқимачилик ашёси. 26. Жамиятнинг бирламчи бўлган. 27. Топилмас «қуш». 28. Телефон хизмати тури. 29. Буюқ ақл-идрок соҳиби. 30. Хўл мева. 31. Зулм. Тузувчи: Ш. ОБИДОВА

Ўтган сонда берилган кроссворд жавоблари:

Энига: 1. Барлос. 3. Қофия. 5. Чигир. 7. Оталиқ. 13. «Ойна». 14. Тўмарис. 15. Умра. 16. Отин. 18. Нома. 19. Раис. 20. Зарб. 22. Пуд. 23. Кубро. 26. Оғу. 28. Арх. 29. Лак. 31. Малай. 32. Закоат. 35. Дор. 36. Зеб. 37. Дур. 39. Сақ. 40. Майл. 42. Уруш. 45. Уста. 46. Чала. 47. Ажам. 48. Анимизм. 49. Мўла. 50. Лалми. 51. Пахта. 52. Тарғу. 53. Ваҳима.

Бўйига: 1. Бухорий. 2. Лион. 4. Фута. 6. Қарс. 8. Араз. 9. Қўрбоши. 10. Банд. 11. Фарб. 12. Мусо. 17. Интизомий. 21. Азархурра. 22. Пойқанд. 24. Увайсий. 25. Риёзиёт. 27. Улуғбек. 28. Аҳмад. 30. Китоб. 33. Олимпкул. 34. Муқанна. 38. Румо. 39. Само. 41. Лаҳм. 43. Шайх. 44. Амр. 45. Умар. 46. Чарх.

ДИҚҚАТ, ҚИДИРУВ!

Хужанов Бекзод Ашировчи 1980 йилда туғилган. Доимий яшаш жойи Сурхондарё вилояти Музробод тумани А.Қодирий номи жамоа ширкат хўжалиги. **Белгалари:** Бўйи 160-165 см. атрофда, сочи олинган, ориқ, қорачадан келган, бошида қора шапка, устидан оқ чипор куртка, қора шим, оёғида қалқаш. Ўнг билағига капта қора холи бор. Ўзи ҳақида аниқ маълумот беролмайди. Уни қўрганлардан яшаш жойингиздаги ИИБга хабар қилшларини сураймиз.

